

МЕТОДИ БАГАТОВИМІРНОГО ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Л.В. Єргієва

Одеський державний економічний університет
Україна, м. Одеса
lyubov_gv@mail.ru

За останній час помітно зріс інтерес до методів багатовимірного порівняльного аналізу. При аналізі та прогнозуванні соціально-економічних явищ дослідник досить часто зіштовхується з багатомірністю їхнього опису. Це відбувається при виконанні завдання сегментування ринку, побудові типології країн по досить великому числу показників, прогнозування кон'юнктури ринку окремих товарів, вивченні та прогнозуванні економічної депресії і багатьох інших проблем. Методи застосовують і в "якісних" науках - у галузевих економіках (особливо в економіці сільського господарства, промисловості, торгівлі, в економіці підприємства) - і в науках "кількісних" (статистики, економетрії). Свідченням великого інтересу до цієї проблематики є численні публікації.

Методи багатовимірного аналізу - найбільш дієвий кількісний інструмент дослідження соціально-економічних процесів, що описуються великим числом характеристик. До них відносяться кластерний аналіз, таксономія, факторний аналіз, кореляційний аналіз, регресійний аналіз. У діяльності дослідника велику роль грає проведення різного роду порівняльних досліджень, які полягають в зіставленні даних. Подібні зіставлення зустрічаються як у статистичних та економетричних дослідженнях, так і в економічних дослідженнях "традиційного" типу при виконанні аналізу ринку, аналізу діяльності підприємств і т.д. Як правило, такі дослідження проводяться на основі моделі з невеликим числом змінних, найчастіше з однією або двома, що надмірно спрощує реальність. Більшість економічних явищ в дійсності характеризується безліччю різноманітних ознак, число яких нерідко досягає декількох десятків. У таких випадках проведення досліджень традиційними методами значно ускладнюється або стає просто неможливим. Отже, з'являється необхідність або в пристосуванні для еко-

номічних досліджень тих методів, які вже застосовуються в інших наукових дисциплінах, або в розробці нових методів. До теперішнього часу найбільш широко застосовуються при проведенні порівняльного аналізу таксономічні методи і деякі методи факторного аналізу.

Походження терміна порівняльний багатомірний аналіз пояснюється використанням як в таксономічних методах, так і в факторному аналізі поняття багатовимірний об'єкт, під яким розуміють або статистичну одиницю, яка визначається набором значень ознак, або ознака, яка задана його значеннями на окремих статистичних одиницях. Застосування цих методів, таким чином, розширює можливості проведення різноманітних зіставлень на багатовимірних об'єктах. У таксономічних методах зіставлення проводяться за допомогою матриці відстаней, а в факторному аналізі - за допомогою матриці кореляцій.

В даний час, з метою відлагодження ефективного механізму ринкового регулювання, значне місце повинне займати вивчення функціонування економіки в ринкових умовах. Відповідно виникає необхідність вдосконалення економічного аналізу, зміна його загальної методології. У зв'язку з цим в змінах потребує система використана при аналізі статистичних показників. Вони повинні, по-перше, відображати нові ринкові процеси в економіці і, по-друге, будуватися з урахуванням сучасної організації статистики (перехід від суцільної звітності до вибіркового обстеження).

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Айвазян С. А., Бажаева З. И., Староверова О. В. Классификация многомерных наблюдений – М.: Статистика, 1974.
2. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: Пер. с польск. В. В. Иванова. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 175 с.
3. Янковой А.Г. Многомерный анализ в системе STATISTICA. Вып. 1. – Одесса: Оптимум, 2001. – 216 с.